
การเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน
ตำบลหนองคอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ENHANCING THE PERFORMANCE OF PEOPLE IN PHILOSOPHY
OF SUFFICIENCY ECONOMY AT TAMBON NONGKOMKOR
AMPHUR MUANG CHANGWAT NONGKHAI

สุภา นันทะมีชัย*

รศ.ดร.ศิริ ฮามสุโพธิ**

ดร.ชาตรี นาคะกุล**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แสวงหาแนวทางหรือยุทธศาสตร์ และประเมินแนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่ค้นพบในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลหนองคอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย วิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติ ประชากร ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนจำนวน 11 หมู่บ้าน 1,053 ครัวเรือน โดยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง หมู่บ้านละ 5 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 55 ครัวเรือน จำนวน 55 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามหาสาเหตุของปัญหาจากการปฏิบัติในกิจกรรมตัวชี้วัด 6 ด้าน คือ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การประหยัด การเรียนรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเอื้ออาทร โดยให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติและด้านการปฏิบัติ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติและด้านการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.50 ซึ่งถือว่ายังมีปัญหาในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

*มหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

**ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ระยะที่ 2 เป็นการแสวงหาแนวทางหรือยุทธศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 คน ดำเนินการวิจัยโดยประชุมกลุ่มระดมสมองเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์และหาข้อสรุปนำไปกำหนดเป็นแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างการปฏิบัติของประชาชน ผลการประชุมพบว่า แนวทางหรือยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 8 แนวทาง หรือยุทธศาสตร์ ได้แก่ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหรือแบบเข้ม การสร้างศูนย์การเรียนรู้ การรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึก การทำบัญชีครัวเรือน การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการเสริมสร้างภาวะผู้นำของหัวหน้าครัวเรือน

ระยะที่ 3 เป็นการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่ค้นพบในระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปปฏิบัติ ของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าแนวทางหรือยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ABSTRACT

The objectives of this study are to examine the operational problems based on sufficient economic philosophy, to seek and formulate the strategy for solving these problems and to evaluate the strategic approach within Tambon NongKomKor Amphur Muang Changwat Nongkai.

This research methodology has divided into three phases as followings. The first phase is the identifying the operational problems. The 55 samples are purposively drawn from a 1,053 households, that are located in 11 Mubans of Tambon NongKomKor, Amphur Muang Changwat Nongkai. The data are collected via personal interview questionnaires. The questionnaires consist of decreasing expenditure, increasing revenue, thrift, continuous learning, conserving resource and environment, and spontaneous measures. These measures are mostly covered three dimensions such as cognition, attitude and action. According to data analysis and interpretation, the scores are as lower as 3.50. These are the problems in practice sufficient economic philosophy in Tambon NongKomKor.

The second phase involves the action research approach. To seek and formulate the strategies, 13 professionals, who are stakeholders responsibility for political, educational religious sectors, are selected to

discuss and brain-storming. They collaborate in analysis, synthesis and conclusive the appropriate strategies with enhancing the community capabilities. The results show that there are 8 strategic approaches for enhancing the capability of this community. These strategies include intensive course training, establishing learning center, participation in activities, awareness campaign, record their household accounts, sharing vision, and improving leadership of each head of households.

The third phase involves the evaluating the strategic approaches in the second phase. The research instrument is a questionnaire that asks 13 peer reviewers, who are purposively selected, to rating their opinion towards the appropriate and possibility of the strategic approaches. The results show that the opinion towards the appropriate and possibility of the strategic approaches are high levels. These suggest that the philosophy of sufficiency economy most likely enables local communities to practice sustainable. This has yielded fruitful results for the Thailand economy especially local communities.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยได้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา จึงมีความจำเป็นต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งภายในประเทศให้มีศักยภาพ และเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง และตลอดจนการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ควบคู่กับคุณธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน ได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549: 10)

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1-2 (พ.ศ. 2504-2514) ที่ผ่านมานั้น การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก และแผนเศรษฐกิจฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณลงไปสู่ท้องถิ่นในรูปแบบของโครงการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทให้สูงขึ้น และมีความเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้านเป็นสำคัญ

ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชนบท โดยเน้นให้ประชาชนได้ช่วยเหลือตนเอง และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เมื่อเข้าสู่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้มีการปรับทิศทางการพัฒนาโดยเน้นที่

อย่างไรก็ตามความพยายามของรัฐบาลที่จะเห็นสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยมีจุดมุ่งหมายเน้นการแก้ปัญหาความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย จึงได้อันเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ขณะเดียวกันก็มุ่งการพัฒนาที่สมดุลทั้งคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

จากผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่ผ่านมานับว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง และในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ประเทศไทยยังคงนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมานำทางในการบริหารประเทศ โดยการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549: 20-21)

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน รัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศตามแนวทางสายกลาง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำสังคมให้สามารถรอดพ้นจากวิกฤติและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ตามทางสายกลางนั้นจะต้องอาศัยวิธีการหรือการกระทำที่ยึดหลักของความพอประมาณบนพื้นฐานของความมีเหตุผลและมีการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีควบคู่ไปกับเงื่อนไขอีก 2 ประการคือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขทางด้านคุณธรรมเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดีแม้ว่าประชาชนทั่วไปจะรู้จักและมีผลงานเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงบ้างแล้วก็ตามแต่ก็ยังพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในวงแคบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแพร่หลายและเป็นรูปธรรมมากนัก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549: 11) นอกจากนี้ การดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยยังมีค่านิยมทางวัตถุเป็น

ดังนั้น เพื่อให้ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพของคนดังกล่าว บรรลุเป้าหมายกระทรวง มหาดไทย จึงได้กำหนดนโยบายให้จังหวัด อำเภอ และหมู่บ้านปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาในทิศทางที่พึ่งตนเองและมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม เพราะแนวคิดตามปรัชญายังเป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชน (กระทรวงมหาดไทย, 2550: 13) จากผลงานวิจัยของสถาบันการศึกษาหลายแห่งที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมาอ้างอิง ซึ่งพบว่า ระดับความสามารถในการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำมาก

จังหวัดหนองคาย เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่ได้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวง มหาดไทยที่จะทำการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติทุกอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจในปรัชญาที่กล่าวถึงทางสายกลาง ความพอประมาณ การมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้อารมณ์ ความรู้ และคุณธรรม ตลอดจนความสามารถในการปฏิบัติตามตัวชี้วัดทั้ง 6 ตัว ซึ่งได้แก่ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การประหยัด การเรียนรู้ การอนุรักษ์ และความเอื้ออาทรต่อกันอย่างจริงจัง จากการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายของจังหวัดพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมาก และความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางการขับเคลื่อนตามตัวชี้วัดอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน จากผลการวิจัยของจังหวัดหนองคาย โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองคาย (2550) พบว่า ประชาชนทุกอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านมีขีดความสามารถในการปฏิบัติต่ำมาก ในรายงานวิจัยดังกล่าวยังได้เสนอแนะไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาวิถีชีวิตของหมู่บ้านหรือชุมชน ควรเร่งดำเนินโครงการพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถในการรับรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นการรองรับกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนต่อไป

ตำบลหนองกอมเกาะ ซึ่งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งมี 11 หมู่บ้านและประชาชนจำนวน 6,468 คน มีครัวเรือน 1,053 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก การดำเนินชีวิตของประชาชนจะมีรูปแบบคล้ายคลึงกับชีวิตของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั่วไป จากการดำเนินนโยบายของกระทรวงมหาดไทยที่จะขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับตำบลไปแล้วก็ตามแต่ก็ยังคงพบว่าการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังประสบกับปัญหาในการปฏิบัติตามกิจกรรมตัวชี้วัด 6 ด้าน คือ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) หนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการปฏิบัติ และแสวงหายุทธศาสตร์ หรือนวัตกรรมการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติ ตลอดจนติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยใช้ ฐานคิดของทฤษฎีระบบเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เพื่อเป็นการสร้างยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้าง ความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และใช้เป็นสารสนเทศอ้างอิงในทางวิชาการหรือการวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบล หนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อแสวงหาแนวทางการเสริมสร้างการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ในตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อประเมินแนวทางในการเสริมสร้างการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ในตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับระดับความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ ประชาชนในเขตตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
2. ทำให้ได้ยุทธศาสตร์หรือวิธีการที่เสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของประชาชนในเขตตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
3. ผลการวิจัยนี้ จะเป็นสารสนเทศสำคัญต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่มีความสนใจ สามารถนำไปพัฒนาการดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนได้

4. ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นที่อ้างอิงในงานวิจัย หรืองานวิชาการ ได้เป็นอย่างดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อแสวงหาแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน

ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนในตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 11 หมู่บ้าน 1,053 ครัวเรือน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษา ดังนี้

1.2.1 ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาโดยให้หมู่บ้านในตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 11 หมู่บ้าน

1.2.2 ทำการสุ่มตัวอย่างโดยให้ครัวเรือนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) และสุ่มอย่างง่าย หมู่บ้านละ 5 ครัวเรือน รวมจำนวน 55 ครัวเรือน เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 55 คน

ระยะที่ 2 การแสวงหาแนวทางหรือยุทธศาสตร์ ในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในระยะที่ 2 นี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทางด้านการพัฒนา ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา และด้านหมู่บ้าน จำนวน 13 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

คณะผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เป็นผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มระดมสมอง เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาข้อสรุปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ หรือแนวทางในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่ค้นพบ

ในระยะที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มเป้าหมายในการประเมินแนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่ค้นพบคือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการประชุมระดมสมองในระยะที่ 2 เป็นกลุ่มเป้าหมายในการประเมินโดยทำการประเมินผล 2 มิติ คือ ความเป็นไปได้ของแนวทางหรือยุทธศาสตร์ของการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน แล้วนำมาสังเคราะห์พัฒนาเป็นเครื่องมือวัดระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อที่จะได้ทราบถึงระดับปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานของประชาชนตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมตัวชี้วัด 6 ด้านคือ ด้านการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การประหยัด การเรียนรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการเอื้ออาทร โดยให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และด้านการปฏิบัติ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert Type)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Opened Form) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยนำปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในระยะที่ 1 มาตั้งเป็นคำถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิระดมสมองร่วมกัน เพื่อค้นหาแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางหรือยุทธศาสตร์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Type) โดยกำหนดระดับของคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2535: 53)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Opened Form) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางหรือยุทธศาสตร์การปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ส่วนที่ 2 การประชุมกลุ่ม ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่างๆ เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่ค้นพบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเชิญประชาชนหรือหัวหน้าครัวเรือนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างมาประชุมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยตนเอง และตามคำถามของกลุ่มเป้าหมาย จนเป็นที่เข้าใจ

2. ขอความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

3. จัดเก็บแบบสอบถามคืนหลังจากกลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามเสร็จเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ผลการวิจัยในระยะที่ 1

ระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อเก็บข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากสำนักงาน โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เชิญอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยมาประชุมกลุ่มระดมสมอง ในวันที่ 22 มีนาคม 2551 ระหว่างเวลา 8.30-17.00 น. ณ ห้องประชุมพิพิธภัณฑ์จังหวัดหนองคาย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมระดมสมองของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำไปสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากสำนักงาน โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เชิญอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยระยะที่ 3 มาประชุมประเมินผลแนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่ค้นพบ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมระดมสมองของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำไปสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 หลังจากเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเมื่อได้รับแบบสอบถามที่ตอบแล้วได้กลับมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามคือประชาชนหรือหัวหน้าครอบครัวที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ในแต่ละประเด็นของปัญหาและการแปลความหมายทั้ง 3 ด้าน คือด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อเก็บข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากสำนักงาน โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เชิญอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย มาประชุมกลุ่มระดมสมอง ในวันที่ 22 มีนาคม 2551 ระหว่างเวลา 8.30-17.00 น. ณ ห้องประชุมพิพิธภัณฑ์ จังหวัดหนองคาย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมระดมสมองของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงสถิติ ทำการวิเคราะห์โดยการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภายหลังจากรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์ระดับของความเป็นไปได้ของแนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่ค้นพบ

2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการประชุมกลุ่มระดมสมองของผู้ทรงคุณวุฒิในข้อ 5.1 มาเป็นปัจจัยนำเข้าในการประชุมประเมินแนวทางหรือยุทธศาสตร์ ของผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมกับการวิจัยในระยะที่ 2 เพื่อร่วมกันยืนยันความเป็นไปได้ของแนวทางหรือยุทธศาสตร์อีกครั้งหนึ่ง และรายงานผลการประเมินและยืนยันความเป็นไปได้ของแนวทางหรือยุทธศาสตร์พัฒนาที่ค้นพบต่อไป

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ในตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ในด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่องทั้งในเรื่องของด้านการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การประหยัด การเรียนรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการเอื้ออาทร ส่วนเจตคติเกี่ยวกับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีเจตคติต่อการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง

2. การแสวงหาแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน จากการประชุมระดมสมอง (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากการประชุมได้ข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ดังนี้

2.1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหรือแบบเข้มเพื่อให้หัวหน้าครัวเรือนหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพให้เกิดความรู้ความเข้าใจมีเจตคติที่ดีและสามารถปฏิบัติได้ ภายใต้องค์ความรู้และหลักกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.2 สร้างศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้ศูนย์เป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพ หัวหน้าครัวเรือนและเขวชนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง

2.3 การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนความหลากหลายทางด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพ กิจกรรมทางสังคม และทรัพยากรมนุษย์ ก่อให้เกิดการถ่ายทอด
เทคโนโลยีแลกเปลี่ยนแนวคิดและมุมมองต่างๆ ในการประกอบอาชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่

2.4 การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของทุกภาคส่วนในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สมาชิก
ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมิณผล และก่อให้เกิดความสามัคคี

2.5 การรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึก เพื่อให้สมาชิกในชุมชน ได้เข้าใจในความหมาย ความจำเป็น
ความสำคัญ วิธีการและผลประโยชน์ที่จะได้รับต่อตนเอง ครอบครัว และหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง

2.6 การทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้สมาชิกทุกคนในครัวเรือนรู้รายรับรายจ่ายในแต่วัน แต่ละเดือน
เป็นการกระตุ้นเตือนให้ทุกคนตระหนักถึงความเป็นอยู่ของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต ภายใต้อัตนปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน

2.7 การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายร่วมกันของ
สมาชิกในชุมชนกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.8 การเสริมสร้างภาวะผู้นำ เพื่อส่งเสริมผู้นำครอบครัวให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความ
กล้าหาญใน การตัดสินใจ มีความซื่อสัตย์ และมีความเสียสละ จนสามารถยื่นมือร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในการที่จะ
นำพาแนวคิดใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของสมาชิกได้อย่างยั่งยืน

3. การประเมินแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน
13 คน ตามแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของประชาชน จำนวน 8 ยุทธศาสตร์ จากการวิจัยในระยะที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ายุทธศาสตร์หรือ
แนวทางในการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนมีความเหมาะสม
อยู่ในระดับมาก ทั้งในเรื่องของการฝึกอบรมปฏิบัติการหรือแบบเข้มเพื่อให้หัวหน้าครัวเรือนหรือกลุ่มที่
เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพให้เกิดความรู้ความเข้าใจมีเจตคติที่ดีและสามารถปฏิบัติได้ การสร้างศูนย์
การเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่าย
การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมแก่สมาชิกในชุมชน โดยการจัดกิจกรรม การรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึก การทำบัญชี
ครัวเรือน การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสมาชิกในหมู่บ้าน และการเสริมสร้างภาวะผู้นำ

ส่วนเมื่อนำยุทธศาสตร์ ไปสู่การปฏิบัติ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าจะสามารถเสริมสร้าง
ความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนได้ในระดับมากเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถจำแนกข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะในการพัฒนา และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

เนื่องจากการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นเรื่องที่ยังใหม่ผู้วิจัยใช้พื้นที่ในการศึกษาอยู่ในระดับตำบล ประชากรและกลุ่มตัวอย่างไม่มากนัก และข้อค้นพบตัวชี้วัดถึงปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติอาจจะไม่ครอบคลุมหรือไม่สามารถระบุปัญหาได้ทั้งหมด ดังนั้น ถ้าหากต้องการผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพัฒนา ควรมีการทำการวิจัยในเรื่องนี้ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง จะทำให้ผลการวิจัยสมบูรณ์และนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพัฒนาได้ดีกว่า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาถ้าหากจะมีการวิจัยครั้งต่อไปควรจะศึกษาในเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบหรือวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2550). การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ.

กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผน สำนักปลัดกระทรวง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติฉบับที่เก้า (พ.ศ. 2545–2549). กรุงเทพฯ: CURS ภาลาคพรว.

_____. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ (พ.ศ. 2550 – 2554).

กรุงเทพฯ: CURS ภาลาคพรว.